

Z kroniki Instytutu Zachodniego

NADZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW INSTYTUTU ZACHODNIEGO

Dnia 13 kwietnia 1962 r. w Sali Czerwonej Pałacu Działyńskich w Poznaniu przy St. Rynku 78/79 odbyło się Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków Instytutu Zachodniego.

Porządek dzienny zebrania był następujący:

1. Zagajenie i wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia.
2. Odczytanie protokołu z Walnego Zebrania z dn. 24 XI 1961 r.
3. Sprawozdanie Dyrekcji z bieżącej działalności Instytutu Zachodniego.
4. Sprawozdanie finansowe za rok 1961.
5. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za rok 1961.
6. Preliminarz budżetowy na rok 1962.
7. Dyskusja nad sprawozdaniami.
8. Powzięcie uchwały o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium za działalność w roku 1961.
9. Zmiana statusu prawnego i statutu IZ:
  - a) Referat Komisji Statutowej
  - b) Dyskusja
  - c) Uchwalenie zmienionego statutu.
10. Wolne wnioski.

1) Zebranie otworzył o godz. 10,30 prof. dr M. Sczaniecki, Dyrektor IZ, witając zebranych i proponując prof. Kazimierza Piwarskiego, Prezesa Kuratorium IZ, na przewodniczącego Nadzwyczajnego Walnego Zebrania. Propozycję tę przyjęto jednomyślnie. Prof. K. Piwarski, objawszy przewodnictwo stwierdził, że zebranie zostało zwołane zgodnie z wymogami statutu i że wobec obecności 74 członków IZ Nadzwyczajne Walne Zebranie jest zdolne do przeprowadzenia zmian w statucie (art. 4 p. 3 g). Na sekretarzy zebrania powołał mgra Józefa Muszyńskiego i mgra Władysława Tomaszewskiego. Zaproponował równocześnie uzupełnienie 9 punktu porządku dziennego zebrania podpunktem d), dotyczącym rozszerzenia składu osobowego Kuratorium IZ, wynikającego z ewentualnego uchwalenia nowego statutu IZ.

2) Na wniosek przewodniczącego zebrani zatwierdzili protokół z Walnego Zebrania z dnia 24 listopada 1961 r., ogłoszony w całości w „Przeglądzie Zachodnim” nr 6/61.

3) Prof. dr M. Sczaniecki, Dyrektor IZ, omówił działalność organizacyjną, naukową, wydawniczą Instytutu Zachodniego w okresie od końca listopada 1961 r. do końca marca 1962 r. zaznaczając, że sprawozdanie to posiada charakter informacyjny. Ze spraw organizacyjnych do najważniejszych należało zakończenie prac nad projektem nowego statutu IZ rozpoczętych w czasie kadencji poprzedniej Dyrekcji. Wynikiem wspomnianych prac jest specjalna uchwała Rady Ministrów z dnia 31 marca 1962 r. w sprawie rozciągnięcia przepisów ustawy o instytutach naukowo-badawczych na Instytut Zachodni. Ich zamknięciem będzie uchwalenie zmian w statucie IZ przez Walne Zebranie i zarejestrowanie statutu w nowym brzmieniu.

Działalność wydawnicza IZ w okresie sprawozdawczym wyraża się 4 pozy-

cjami książkowymi (Cypriana i Sawickiego, Krasuskiego, Wiewióry, Dulczewskiego), 2 zeszytami „Przeglądu Zachodniego i 1 zeszytem „Polish Western Affairs” (łącznie 120 ark. wyd.). Plan wydawniczy na 1962 r. przewiduje wydanie pracy zbiorowej o powstaniu wielkopolskim, pracy zbiorowej *Drang nach Osten*, monografii zbiorowej o traktacie wersalskim, monografii NRD, prac dr J. Krasuskiego, A. J. Kamińskiego, prof. K. Kolańczyka, K. Żygulskiego oraz bibliografii ZZ za lata 1945—1958 Czarneckiego.

Instytut Zachodni był współorganizatorem niemcoznawczej sesji naukowej w Zielonej Górze w grudniu 1961 r., a pracownicy sekcji socjograficznej wnieśli istotny wkład w konferencję socjologiczną, która odbyła się w Zielonej Górze w styczniu br.

Do poważnych osiągnięć Instytutu zalicza prof. M. Szaniecki ciągle rozwijające się kontakty z naukowymi ośrodkami zagranicznymi, co znalazło wyraz m. in. w podróżach naukowych pracowników IZ: prof. Z. Kaczmarczyka (Jugosławia i NRD), doc. B. Wiewióry (Berlin i Austria), dr W. Chojnackiego (Czechosłowacja), dr Z. Nowaka (NRD). Instytut gościł również naukowców z ZSRR, ČSRS, NRD, Belgii, Danii. Na szczególne podkreślenie zasługują zacieśniające się kontakty z ośrodkami naukowymi ZSRR.

Przechodząc do planów na przyszłość M. Szaniecki zaznaczył, że perspektywiczne plany — opracowane przez poprzednią Dyрекcję — muszą ulec pewnej rozumiałej aktualizacji. W związku z nadchodzącym 20-leciem powrotu ZZ do Polski — Dyрекcja IZ, rezygnując z reedycji cyklu *Ziemie Staropolski*, zaprojektowała wydanie dwóch monografii zbiorowych: socjologicznej poświęconej przemianom społecznym na ZZ i dwutomowej monografii omawiającej naukę na ZZ i rozwój nauki o ZZ w 20-leciu PRL. W odniesieniu do problematyki niemcoznawczej plan Instytutu obejmie badania nad rozwojem obu państw niemieckich, nad stosunkami polsko-niemieckimi oraz nad zagadnieniami związanymi z integracją europejską, ze szczególnym podkreśleniem roli Niemiec zachodnich w tym procesie.

Kończąc prof. Szaniecki zwrócił uwagę na to, że nowy status i nowy statut IZ, nie pociągając za sobą istotnych zmian w toku prac Instytutu, przyczynią się jedynie do ułatwienia realizacji zadań, które stoją przed Instytutem.

4) i 6) Wicedyrektor Pollak zaznaczywszy, że zebrani otrzymali przed Nadzwyczajnym Walnym Zebraniem oddzielne odbitki sprawozdania finansowego z wykonania budżetu w roku 1961 oraz preliminarza budżetowego na rok 1962 podkreślił, że przedłożone sprawozdanie finansowe za rok 1961 obejmuje całość wpływów i wydatków w okresie budżetowym, a stanowi właściwie uzupełnienie sprawozdania złożonego już na Walnym Zebraniu w dniu 24 listopada 1961 r. o stanie realizacji preliminarza w okresie do 15 listopada 1961 r. i przewidywanego wykonania do końca grudnia 1961 r. Instytut Zachodni osiągnął wpływy wyższe, a także wydatkował większe kwoty aniżeli były przewidziane w preliminarzu. Podał też do wiadomości, że stosunek wydatków naukowo-badawczych i wydawniczych do ogólnoadministracyjnych — jak corocznie — był korzystny i świadczy o dbałości Dyrekcji o to, aby nie było przerostów w grupie wydatków administracyjnych.

Z kolei wicedyrektor Pollak zreferował preliminarz budżetowy na rok 1962 porównując go z preliminarzem wstępnym opracowanym na żądanie PAN w lipcu 1961 r., a uchwalonym przez Walne Zebranie w dniu 24 listopada 1961 r. Preliminarz przedstawiony obecnie do uchwalenia przez Walne Zebranie jest preliminarzem zredukowanym, opracowanym po dokładnej analizie z uwzględnieniem zmienionych możliwości uzyskania pierwotnie przewidywanych wpływów, a co za tym idzie z uwzględnieniem także ograniczonych wydatków, zwłaszcza po ostatecznym zatwierdzeniu planu wydawniczego na rok 1962 przez Ministerstwo Kultury i PAN.

5) Prof. K. Kolańczyk odczytał protokół z posiedzenia Komisji Rewizyjnej IZ z dnia 6 kwietnia 1962 r. z wnioskiem o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium

z działalności w r. 1961. Protokół zawiera również słowa uznania dla pracy księgowości oraz podkreśla skrupulatność Dyrekcji w egzekwowaniu wykonywania zawieranych umów.

8) Przewodniczący poddał pod głosowanie następujące wnioski:

1. Komisji Rewizyjnej o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium za działalność w r. 1961.
2. Zatwierdzenie sprawozdania finansowego Dyrekcji za r. 1961 oraz preliminarza budżetowego na rok 1962.
3. Udzielenie upoważnienia Kuratoriumu IZ do zatwierdzenia ewentualnych zmian, jakie zajądą w preliminarzu budżetowym na 1962 r. po wejściu w życie zmienionego statutu IZ.

Wszystkie powyższe wnioski przyjęto jednomyślnie.

9-a) Projekt nowego statutu w imieniu Komisji Statutowej uzasadnił pokrótce prof. Gerard Labuda. Przypomniatł on, że poprzednie Walne Zebranie zdecydowało o tym, aby skorzystać z możliwości rozciągnięcia na Instytut Zachodni ustawy o instytutach badawczo-naukowych z dnia 17 lutego 1961 r. („Dz. Ustaw” PRL nr 12, poz. 60) i aby oddzielić instytut badawczo-naukowy, działający w ramach dotychczasowego Instytutu Zachodniego, od stowarzyszenia pod tą samą nazwą. Z tego punktu widzenia przygotowano projekt statutu, który po uzgodnieniu z Sekretarzem PAN stał się podstawą wniosku o rozciągnięcie wyżej wymienionej ustawy na IZ. Rada Ministrów postanowieniem z dnia 31 III 1962 r. uchwałą taką podjęła, wobec czego zostały stworzone warunki umożliwiające przedłożenie projektu obecnemu Walnemu Zgromadzeniu. Nowy projekt ściśle odpowiada przepisom nowej ustawy. Przynosi on Instytutowi Zachodniemu niewątpliwe korzyści. Instytut Zachodni, nie zmieniając w niczym swego społecznego charakteru, uzyskuje znacznie lepsze warunki pracy dla swego instytutu badawczo-naukowego, mianowicie stabilizację budżetu na swą działalność podstawową, rozciągnięcie uprawnień pracowników Polskiej Akademii Nauk na pracowników instytutu, stabilizację kadry naukowej. Nowy projekt statutu wzmacnia znaczenie Kuratoriumu, które zostało powiększone do 17 osób, oraz tworzy Radę Naukową w obrębie instytutu badawczo-naukowego, której dotąd nie było. Ponieważ projekt statutu został rozesyłany członkom przed zebraniem, można przystąpić do szczegółowej nad nim dyskusji.

9-b) W dyskusji nad projektem zmian w statucie Instytutu Zachodniego zabrali kolejno głos: dyr. Gluck, doc. Janowicz, dyr. Lutman, prof. Batowski, doc. Ślaski, prof. Vetulani, prof. Labuda, dyr. Gluck (powtórnie), dr Szymiczek oraz dr A. J. Kamiński.

Prof. Labuda zabierając ponownie głos oświadczył, że zgłoszone przez Nadzwyczajne Walne Zebranie poprawki będą rozpatrzone przez Prezydium Kuratoriumu i Komisję Statutową, w związku z tym zgłosił następujące wnioski:

- 1) Zobowiązanie Komisji Statutowej do rozpatrzenia proponowanych przez Nadzwyczajne Walne Zebranie poprawek do projektu statutu.
- 2) Upoważnienie Kuratoriumu do wprowadzenia przyjętych poprawek redakcyjnych.
- 3) Uchwalenie nowego statutu.

9-c) Po zamknięciu dyskusji przewodniczący zebrania poddał pod głosowanie trzy wnioski zgłoszone przez prof. G. Labudę. Zostały one przyjęte jednogłośnie.

9-d) W związku z tym, że nowy statut przewiduje 17-osobowe Kuratorium, przewodniczący zaproponował dokooptowanie do niego prof. Tadeusza Cieślaka, prof. Stanisława Rosponda, prof. Władysława Rusińskiego, dyr. Stefana Weymana. Kandydatury przyjęto jednogłośnie.

10) Ponieważ wolnych wniosków nie zgłoszono, przewodniczący zamknął Nadzwyczajne Walne Zebranie dziękując uczestnikom za wzięcie udziału w obradach.

Posiedzenia Kuratorium IZ. Dn. 12 kwietnia 1962 r. odbyło się posiedzenie Kuratorium Instytutu Zachodniego pod przewodnictwem Prezesa prof. K. Piwarskiego. Dyrektor IZ prof. M. Szaniński złożył sprawozdanie z prac naukowo-badawczych i wydawniczych Instytutu w okresie od 1 grudnia 1961 r. do początków kwietnia 1962 r., a wicedyrektor Dr M. Pollak omówił wykonanie budżetu IZ w r. 1961 oraz przedłożył do zatwierdzenia preliminarz budżetowy na r. 1962. Dyskusję nad nowym statutem IZ, z którym członkowie Kuratorium mogli się zapoznać na podstawie rozesłanego im uprzednio projektu, zajął Prezes prof. K. Piwarski, a w czasie dyskusji wyjaśnień udzielił prof. G. Labuda, jako przewodniczący Komisji Statutowej wybranej przez Walne Zebranie członków 24 listopada 1961 r., oraz doc. Janowicz jako ekspert prawny. Członkowie Kuratorium w dyskusji omówili sprawy związane z wprowadzeniem w życie nowego statutu IZ po jego uchwaleniu przez Walne Zebranie.

Kuratorium przyjęło jednogłośnie do wiadomości sprawozdanie Dyrektora, zatwierdziło wykonanie budżetu IZ w r. 1961 oraz preliminarz budżetowy na r. 1962; ponadto powzięło uchwałę zatwierdzającą projekt nowego statutu i upoważniło Dyрекcję do przedstawienia go na Walnym Zebraniu członków w dn. 13 kwietnia br.

W dn. 13 kwietnia br., po zamknięciu Nadzwyczajnego Walnego Zebrania, odbyło się posiedzenie Kuratorium pod przewodnictwem Prezesa K. Piwarskiego. Zgodnie z brzmieniem nowego statutu uchwalonego przez Nadzwyczajne Walne zebranie postanowiono poprosić doc. Stefana Weymana na zastępcę sekretarza Kuratorium. Uchwalono przedstawiać Sekretarzowi Naukowemu PAN wniosek o powołanie prof. G. Labudy na przewodniczącego Rady Naukowej oraz o powołanie 13 członków Rady Naukowej; prof. Bierzanka z Łodzi, prof. Grota z Poznania, prof. Kaczmarczyka z Poznania, prof. Kolańczyka z Poznania, doc. Markiewicza z Poznania, prof. Piwarskiego z Krakowa, prof. Pospieszalskiego z Poznania, doc. Smolińskie-

go z Poznania, prof. Szczepańskiego z Łodzi, prof. Wąsickiego z Poznania, doc. Wiwiórę z Poznania, doc. Zajchowską z Poznania, doc. Ziółkowskiego z Poznania. Jednogłośnie uchwalono także przedstawić Sekretarzowi Naukowemu PAN wniosek o powołanie prof. M. Szanińskiego na stanowisko dyrektora IZ. Zgodnie z propozycją Dyrektora IZ wypowiedziano się jednomyślnie za powołaniem prof. Kaczmarczyka i doc. Markiewicza na stanowisko wicedyrektorów naukowych, a doc. Wiwióry na stanowisko sekretarza naukowego.

Posiedzenie Komisji Koordynacyjnej Instytutów Ziemi Zachodnich. W dn. 13 kwietnia br. odbyło się w Instytucie Zachodnim w Poznaniu posiedzenie Komisji Koordynacyjnej Instytutów Ziemi Zachodnich. W posiedzeniu wzięli udział przedstawiciele: Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach, Instytutu Śląskiego w Opolu, Instytutu Zachodnio-Pomorskiego w Szczecinie, Rady Naczelnej TRZZ, Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych oraz Instytutu Zachodniego. Zebraniu przewodniczył dyr. doc. R. Lutman. Na zebraniu omówiono sprawy organizacyjne Instytutów Ziemi Zachodnich, a następnie szeroko przedyskutowano plany badawcze Instytutów ze szczególnym uwzględnieniem problematyki niemcoznawczej. Wreszcie uzgodniono plan przygotowywanych przez Instytuty sesji naukowych i prac związanych z Millenium.

Nowy statut IZ. Dn. 19 kwietnia br. odbyło się pod przewodnictwem I Wiceprezesa Kuratorium prof. G. Labudy posiedzenie Prezydium Kuratorium łącznie z Komisją Statutową dla ustalenia na podstawie upoważnienia Nadzwyczajnego Walnego Zebrania w dn. 13 kwietnia br. ostatecznej redakcji statutu IZ po przeprowadzonej nad nim dyskusji na Walnym Zebraniu.

Statut zgodnie z postulatem zawartym w Uchwale Rady Ministrów z dn. 31 marca br. będzie zarejestrowany w Urzędzie Spraw Wewnętrznych Pre-

zydium Rady Narodowej miasta Poznania, po czym wejdzie w życie.

Święto Pracy 1 Maja. Dn. 30 kwietnia br. odbyło się w Instytucie ogólne zebranie pracowników IZ dla uczczenia Święta Pracy 1 Maja. Po zagajeniu przez dyrektora IZ prof. dr M. Szczanieckiego, okolicznościowy referat wygłosił kierownik Sekcji Historycznej dr Jerzy Krasuski.

W dniu 1 maja br. pracownicy IZ wzięli udział w pochodzie.

Odczyty prof. dr Z. Kaczmarczyka w NRD. Prof. dr Zdzisław Kaczmarczyk, wicedyrektor Instytutu Zachodniego, przebywał w dn. od 10 IV do 15 IV 1962 r. w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Tu, na zaproszenie *Gesellschaft zur Verbreitung Wissenschaftlicher Kenntnisse* z Berlina, wygłosił referat pt. *Zachodni Niemiecka Ostforschung w polskim naświetleniu* w następujących miejscowościach: Greifswald, Guben, Görlitz, Niesky. Referat spotkał się z dużym zainteresowaniem słuchaczy. Prof. Kaczmarczyk przeprowadził również szereg rozmów z powiatowymi władzami wyżej wymienionego towarzystwa w miejscowościach: Berlin, Greifswald, Fürstenwalde, Guben, Görlitz, Niesky i Drezno. Z rozmów tych wynikało, że w NRD istnieje duże zapotrzebowanie na referaty o tematyce polskiej oraz również na literaturę o Polsce w języku niemieckim.

Podróże naukowe pracowników IZ. Na podstawie wzajemnej wymiany pracowników naukowych z *Institut für Zeitgeschichte* w Berlinie wyjechał do NRD dr Zdzisław Nowak, kierownik Sekcji Ekonomicznej IZ, dla przeprowadzenia badań naukowych.

Dr Władysław Chojnacki, kierownik Sekcji Bibliograficznej IZ przebywał w marcu br. w Czechosłowacji dla zebrania materiałów bibliograficznych dla prac Instytutu Zachodniego.

Udział w konferencji naukowej. Pracownicy Sekcji Geograficznej IZ: doc. dr Stanisława Zajchowska, mgr Wacława

Głębocka, mgr Marek Magdziarek oraz współpracownik Sekcji mgr Benicjusz Głębocki, wzięli udział w konferencji naukowej, która odbyła się w dn. 17 kwietnia br. w Katedrze Urbanistyki i Planowania Regionalnego Politechniki Szczecińskiej.

Konferencja zorganizowana przez kierownika Katedry prof. Piotra Zarembe dla pracowników Sekcji Geograficznej IZ oraz dla asystentów Katedry Geografii Ekonomicznej UAM, obejmowała swoją tematyką analizę rozwoju historycznego miasta Szczecina oraz prace bibliograficzne dotyczące materiałów kartograficznych Szczecina i miast woj. szczecińskiego.

Przygotowania do monografii woj. Koszalińskiego. W dn. 27 i 28 kwietnia br. grupa autorów monografii geograficzno-gospodarczej woj. koszalińskiego dokonała wstępnego objazdu terenu. W skład grupy wchodził: pracownik Sekcji Geograficznej IZ mgr W. Głębocka, współpracownik tejże Sekcji mgr B. Głębocki oraz doc. dr T. Bartkowski i mgr M. Żurawski, pracownicy Instytutu Geograficznego UAM.

W czasie objazdu zwrócono szczególną uwagę na walory krajobrazowe województwa, a także na ośrodki uzdrowiskowe i turystyczne (Polanów, Mielno, Kołobrzeg, Połczyn Zdrój itp.).

Nagroda „Państwa i Prawa“ dla doc. dr Krzysztofa Skubiszewskiego. W dorocznym konkursie miesięcznika „Państwo i Prawo” na najlepsze prace naukowe z dziedziny prawa I nagrodę za prace habilitacyjne uzyskała rozprawa doc. dr Krzysztofa Skubiszewskiego pt. *Pieniądz na terytorium okupowanym. Studium prawnomiędzynarodowe ze szczególnym uwzględnieniem praktyki niemieckiej*. Rozprawa ta wydana została przez Instytut Zachodni w 1960 r.

Odnaczenie. Prezydium Rady Narodowej m. Poznania przyznało p. Halinie Całkowej, pracowniczce IZ, Oznakę honorową miasta Poznania za długoletnią ofiarną pracę nad młodzieżą harcerską woj. poznańskiego.

